

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

لیکونکی: فرزاد بونیش
ژباړه: شاه محمود "سرتیر"
۰۴ مارچ ۲۰۲۵

ګاونډیان او د افغانستان په شاوخوا کې د امنیتي کمربند د جوړولو پلان: ننګونې او امکانات

د افغانستان په شاوخوا کې امنیتي کمربند کولی شي د خپلو ګاونډیانو ملي امنیت ښه کړي او د افراطیت، نړیوالې ترهګرۍ، د مخدره موادو او وسلو د قاچاق او غیر قانوني مهاجرت په مخنیوي کې مرسته وکړي.

په ۱۹۹۸ کې، د تاجکستان ولسمشر امام علي رحمان د "افغانستان په شاوخوا کې د امنیتي کمربند د جوړولو" نوبت وړاندیز وکړ. دا مفکوره په ۲۰۰۱ کال کې په کابل کې د طالبانو له نسکورېدو مخکې هېره شوې وه.

د ۲۰۲۱ کال په دوبي کې د طالبانو له واک ته رسېدو سره، د افغانستان شاوخوا امنیتي کمربند ته پاملرنه زیاته شوه. په ۲۰۲۲ کې، تاجکستان د ټولیز امنیتي تړون له سازمان څخه وغوښتل چې د افغانستان شاوخوا یو امنیتي کمربند جوړ کړي.

د بدخشان په سیمه کې د یوه تاجک افسر له وژل کېدو څو ورځې وروسته، تاجکستان د ۲۰۲۳ کال د جون په میاشت کې د شانګهای د همکارۍ سازمان د بهرنیو چارو وزیرانو په غونډه کې وویل چې د افغانستان په شاوخوا کې د «امنیتي کمربند» رامنځته کول مهم دي.

تاجکستان د ۲۰۲۳ کال د می په میاشت کې د شانگهای د همکاری سازمان په غونډه کې د افغانستان په شاوخوا کې د یوه امنیتي کمربند د جوړولو وړاندیز وکړ. د افغانستان گاونډيو هیوادونو ایران، پاکستان، روسیې، تاجکستان، ترکمنستان او ازبکستان هم د تاشکند د ۲۰۲۳ کال په سرمشریزه کې د افغانستان په شاوخوا کې د "امنیتي کمربند" د جوړولو پر وړاندیز خبرې وکړې.

برسېره پردې، د ۲۰۲۴ په نومبر کې، د خپلواکو دولتونو مشترکه دولت (CIS) د تولید امنیت تړون سازمان (CSTO) وړاندیز ملاتړ وکړ ترڅو د افغانستان په شاوخوا کې د امنیتي کمربند د جوړولو لپاره یو جامع گډ پلان جوړ کړي.

فرصتونه

په تېرو درېیو کلونو کې له افغانستان څخه د کډوالو لوی بهیر ټولو گاونډيو هیوادونو په ځانگړې توگه ایران او پاکستان ته رسېدلی دی. دا په ډیرو سیمو کې د امنیت مسله وه. هېوادونه تر یوې اندازې د کډوالو منلو ته اړ دي، خو د کډوالو تر نامه لاندې د ترهگرو ډلو غړي ټولو گاونډیانو ته گواښ پېښوي.

د طالبانو د واکمنۍ له درې کالو څخه د زیاتې مودې په تیریدو سره، د مهاجرت څپې لا هم روانې دي او د افغانستان د گاونډیانو په تیره بیا ایران او پاکستان لپاره ننگونې رامنځته کوي.

همدارنگه هر ډول اقتصادي وضعیت او اقتصادي نامنۍ، بې وزلي او د افغانانو لپاره بې کاري د افغانستان گاونډيو هېوادونو ته د مهاجرت له امله اقتصادي ستونزې رامنځته کولای شي.

د افغانستان په شاوخوا کې د امنیتي کمربند په درلودلو سره، دا شونې ده چې د کډوالو په منځ کې د تروریستي ډلو سره د تړلو نیمه پوځي ځواکونو د نفوذ مخه ونیول شي، د ټولنیزې نامنۍ د خپریدو او په سیمه کې د کډوالو څپې کنټرول شي.

په افغانستان کې د بدیل معیشت نشتوالی او اقتصادي نامنۍ، فقر او بې روزگاري نه یوازې گاونډيو بلکې ټولې نړۍ ته د نشه یي توکو د صادراتو د زیاتوالي لامل کېږي.

گاونډیان به هم د بفر زون رول ولوبوي. څرنگه چې د هیروینو په نړیوال بازار کې د افغانستان ونډه ۹۰ سلنه ده، نو د امنیتي کمربند د پلان په چوکاټ کې د بېلابېلو هېوادونو ترمنځ همکاري کولای شي د نشه یي توکو د قاچاق او د صنعتي نشه یي توکو د تولید لپاره د کیمیاوي موادو پر وړاندې د اغېزمنې مبارزې لامل شي.

د افراطي ډلو د کنټرول لپاره د طالبانو طریقه د هغوی د خپلواکۍ او ادغام کمزوري کول، ځای پر ځای کول او محدودول دي. خو په تېر یوه کال کې په افغانستان کې د تروریستي ډلو د شتون او ځواک په اړه بې شمېره نښې او نښانې لیدل شوي دي.

د ۲۰۲۴ کال په لومړیو شپږو میاشتو کې د داعش خراسان ولایت (ISKP)، په روسیه کې منع شوی ترهگري ډلې خپلې وړتیاوې پیاوړې کړې او د خپلو گاونډيو او یوروشیا امنیت ته یې جدي گواښ کړی دی. د سپټمبر په لومړیو کې، داعش (په روسیه کې منع شوی) په کابل کې چاودنه وکړه. په دې وروستیو کې چینایي اتباع د تاجکستان او افغانستان پر پوله په نښه شوي دي.

د ۲۰۲۲ کال د جنورۍ په لومړیو کې امام علي رحمان اټکل وکړ چې "د افغانستان په شمال ختیځ کې د ډله ییز امنیت د تړون د سازمان په جنوبي پوله کې د تروریستي کمپونو او روزنیزو مرکزونو شمیر له ۴۰ څخه ډیر کمپونه دي او ځواک یې له ۶۰۰۰ څخه ډیر جنگیالي دي."

یوازې له افغانستان سره د منځنۍ اسیا د پولې اوږدوالی، چې له دوه زره کیلومترو څخه زیات دی، د «سویده تروریستي حجرو» د غرو د نفوذ له خطر سره مخامخ دی.

سربیره پر دې د سوریې کرکیچ ته په کتو سره، له جنگ ځپلو سیمو څخه نورو سیمو ته د ترهگرو جنګیالیو د لیرد خطر او په افغانستان کې د نړیوالو تروریستي سازمانونو د دريځونو پیاوړتیا، د افغانستان د گاونډیو هېوادونو لپاره جدي گواښ دی.

په دې حالت کې د افغانستان د گاونډیو هېوادونو د پوله ساتو ځواکونو تر منځ امنیتي کمربند او همکاري کولای شي د افغانستان د گاونډیو هېوادونو د امنیت د تامین لپاره د سخت دريځو او ترهگرو ډلو پر وړاندې یو ډول مخنیوی رامنځته کړي.

دا چلند د اسلام اباد او تهران له پلان سره یو څه همغږي کېدای شي چې له افغانستان سره پر پوله دیوال وتري او له پرمختللي تکنالوژۍ کار واخلي.

په بل اړخ کې، د امنیتي کمربند پلان کولی شي د سوداګرۍ او اقتصادي تبادلې لپاره د خوندي اقتصادي دهلیز د جوړولو لامل شي. که چېرې د امنیتي کمربند مفکوره جوړه شي، دا د مهمو سیمه ایزو او نړیوالو اقتصادي نظریاتو او دهلیزونو او د چین - ایران - روسیې - هند پلانونو سره همغږي کېدی شي.

سربیره پردې، افغانستان د دې هیواد د گاونډیو او سیمه ایزو څو اړخیزو سازمانونو له مهمو امنیتي مسلو څخه دی. د افغانستان په شاوخوا کې امنیتي کمربند په عملي توګه کولای شي د دغه هیواد د گاونډیو هېوادونو تر منځ د دوی د غونډو، د شانګهای د همکاريو د سازمان د غړو، د ګډو ګټو خپلواکو هېوادونو، اکو، د امنیتي تړون د ډله ییز سازمان او د سازمانونو ترمنځ د اتحادونو د رامنځته کولو له لارې د همکاري هڅونه زیاته کړي.

په شانګهای سازمان کې د ایران، هند، پاکستان، ازبکستان، تاجکستان او چین د دایمي غړیتوب او په دغه سازمان کې د مېلمه په توګه د ترکمنستان شتون (چې ټول د افغانستان گاونډیان دي) دغه سازمان ته د افغانستان په وړاندې د عمل لپاره مهمې ګټې ورکوي.

د خپلواکو دولتونو مشترک المنافع او د ګډ امنیتي تړون سازمان هم مهم رول لوبولی شي. په همدې حال کې د ګډو ګټو خپلواکو هېوادونو د ۲۰۲۴ کال د نومبر په میاشت کې د افغانستان په شاوخوا کې د یوه امنیتي کمربند د جوړولو د پلان ملاتړ وکړ او د ډله ییزو امنیتي تړونونو د سازمان د افغانستان کاري ډلې ته یې اشاره وکړه.

په دې لړ کې د پیسو مینځلو او د ترهګرۍ له تمویل سره د مبارزې په اړه د یوریشیا سیمه ییزه ډله چې (د چین، روسیې، هند، تاجکستان، ازبکستان، قزاقستان، قرغزستان، ترکمنستان او بیلاروس په ګډون نهه غړي لري) په افغانستان کې د ترهګرۍ له گواښ سره د مبارزې لپاره د ګډو اقداماتو غوښتنه کوي.

د امنیتي کمربند دقیق تطبیق ته پاملرنه څو موخې لري، لکه د امنیت ښه کول، له افغانستان څخه گاونډیو هېوادونو ته د ترهګرۍ او غیر قانوني فعالیتونو د خپرېدو مخنیوی، د ثبات ټینګښت، د بفر زون رامنځته کول، د سیمه ییزو همکاريو پیاوړتیا، له گواښونو سره مقابله او په سرچینه کې له افراطیت سره مبارزه.

ننګونې او د طالبانو چلند

د افغانستان په شاوخوا کې د امنیتي کمربند له مفکورې سره د طالبانو مخالفت یوه مهمه ننګونه ده. طالبان په دې باور دي چې د امنیت په تامین کې یې خپل مسوولیت ادا کړی او گاونډیان باید د دې سیمې په اړه اندېښنه ونه ښيي.

له دې نظره، د نشه يي توکو قاچاق يوه نړيواله مسله ده او ټول هېوادونه بايد د دې پديدې پر وړاندې همکاري وکړي. له افغانستان څخه نورو هېوادونو ته کوم گواښ نشته.

د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد له دې وړاندې اعلان کړی و چې د افغانستان په شاوخوا کې د امنيتي کمربند د جوړولو لپاره د پلان جوړولو ته اړتيا نشته، نشه يي توکي له منځه وړل شوي او په افغانستان کې بنديز لگول شوی دی. د طالبانو له نظره له افغانستان څخه د وسلو قاچاق هم درواغ دي او کله ناکله د نورو هېوادونو اتباع په افغانستان کې نامني رامنځته کوي.

د يو بل باور له مخې، پر پولو د اغزن سيم لگول او د افغان پولې په شاوخوا کې د داسې امنيتي کمربند جوړول به د افغانستان لپاره سياسي او اقتصادي ستونزې رامنځته کړي او د هېوادونو ترمنځ به سوداگري او اړيکې محدودې کړي.

د دغه پلان د پلي کولو پر وړاندې ځينې نورې جدي ننګونې هم شته. د دغه پلان پلي کول د ټولو هېوادونو حضور ته اړتيا لري. د کوم هېواد په نه شتون سره، دا پلان نشي پلي کېدای. همدارنګه، د امنيتي کمربند د پلان پلي کول ممکن د خپلواکو هېوادونو په خاوره کې د غرو هېوادونو نظامي او امنيتي ځواکونو شتون ته اړتيا ولري، کوم چې د گاونډيو سره لوړې همغږۍ ته اړتيا لري.

د پروژې لګښتونه، او د څو زره کيلومتره بفر زون جوړول، درنو لګښتونو او د ټولو گاونډيو لخوا د پوځي ځواک د پام وړ تخصيص ته اړتيا لري.

د نوبت ليد

هغه څه چې روښانه دي دا دي چې د طالبانو ژمني په هيڅ ډول په افغانستان کې د مختلفو افراطي ډلو له خوا متوجه گواښ له منځه نه وړي. له همدې امله، د افغانستان په شاوخوا کې يو امنيتي کمربند کولی شي د خپلو گاونډيو ملي امنيت ښه کړي او د افراطيت، نړيوالې ترهگرۍ، د مخدره توکو او وسلو قاچاق او غيرقانوني مهاجرت په مخنيوي کې مرسته وکړي.

برسېره پر دې، د امنيتي کمربند رامنځته کول بايد د گاونډيو ترمنځ د جيو پوليتيکل ټاو تريخوالي په رامنځته کولو سره تاوتریخوالی لا زيات نه کړي.

د امنيتي کمربند د جوړولو يو مهم شرط د گاونډيو هېوادونو تر منځ د معلوماتو د تبادلې د چينلونو جوړول، د هغې د پلي کولو د څرنگوالي په اړه مفصله مطالعه، د تطبيق د موډلونو څېړل او له طالبانو سره د اړيکو د څرنگوالي څېړل دي.

په هرصورت، د ډله ايز امنيتي تړون په سازمان کې د افغانستان په اړه د يوې کاري ډلې په شتون او د افغانستان د گاونډيانو لخوا د څو اړخيزو سيمه ايزو همکاريو سره، د سيمه ايزو سازمانونو ترمنځ د يوې گډې کاري ډلې رامنځته کول د افغانستان په شاوخوا کې د امنيتي کمربند د جوړولو لپاره هر اړخيز پلان رامنځته کول د هېواد سره د پولو د امنيت لپاره يو مهم گام کېدی شي.

فرزاد بونيش – جيو پوليتيکل او جيو اکنامک شنونکی، څيړونکی او ليکوال

December 12, 2024 [Farzad Bonesh](mailto:Farzad.Bonesh).